

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

7. De eleemosyna, & primum de præcepto eius largiendæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

charitatem esse virtutem misericordiam maiorem, quia charitate Deum diligimus, & cum Deo coniungimur, & hoc multo praestantius bonum est, quam alicuius misericordiam subleuare. At in Deo misericordia magna virtus est, quia omnium miseriam subleuat, omnium mala arcere scit, & potest, quod est eius, qui supremus est potentia, & virtute absque vlla profus indigentia.

Secundo quaeritur, An misericordia sit eadem virtus quae charitas? Ratio quaestio est, quia S. Thomas loco citato eam dicit esse effectum charitatis, & ratio id videtur ostendere, quia beneficentia est actus charitatis externus, sed misericordiae actus est quaedam miseriam subleuatio: ergo misericordia effectus est charitatis.

Distinguendum itaque est, aut misericordia cum charitate supernaturali comparatur, aut cum naturali. Si cum supernaturali, misericordia non est eadem virtus quae charitas, quia charitas est, qua proximo propter Deum volumus bonam gratiam & gloriam sempiternam, & qua diligimus proximum ut gratiam, & gloriae participem, ac proinde ut amicum nostrum in bonis diuinis, quae ad salutem aeternam spectant; at misericordia est, qua volumus, ut proximus miseria, & inopia qua premitur, careat, & qua volumus eam subleuare. Si vero comparetur misericordia cum charitate naturali, non est eadem virtus quae charitas, quia charitate volumus bonum proximo propter ipsum quatenus homo est capax eorundem bonorum naturalium, quorum nos sumus, hoc est, quatenus est amicus noster in bonis humanis & naturalibus. Misericordiae vero est egestatem & miseriam proximi subleuare. Quare absolute & simpliciter misericordia, & charitas distinguuntur, quia habent actus & officia diuersa. Nam misericordiae est indigentibus succurrere, eo quod egestate, & inopia premantur, & actus est proximi misereri: at charitatis opus est velle bonum proximo propter ipsum. Differunt quoque subiecta, & obiecta re, siue materia. Nam charitas est erga omnes homines, siue indigean, siue non: misericordia vero est erga indigentes & pauperes. Charitatis est, velle bonum proximo, & ei benefacere, & propter ipsum, videlicet, quia amicus noster est, vel in bonis diuinis & supernaturalibus, vel etiam in bonis humanis, & naturalibus: at misericordia vult, & praestat bonum proximo, quia indiget. Item misericordiae actus potest a charitate imperari, quia cum proximi inopiam subleuamus, non solum quia indiget, sed etiam quia homo est, & quia est gratiae, & vitae aeternae particeps, tunc ille actus est elicitus a misericordia, & a charitate vel naturali, vel supernaturali impetratus. S. Thomas loco superius allegato, misericordiae virtutem merito ad virtutem charitatis reuocauit, non quod putauerit, misericordiae actum elici proxime a charitate, sed imperari. & ideo dixit, misericordiam esse filiam charitatis: nam subuenimus indigentibus & miseris per misericordiam elicentem quidem actum, sed per charitatem imperantem.

C A P. VII.

De Eleemosyna, & primum de praecepto eius largienda.

Multa sunt misericordiae opera: quaedam sunt, quibus miseriam proximorum corporales subleuantur; alia quibus spiritualibus eorum necessitatibus subuenimus: de quibus speciatim agendum est.

Primo quaeritur, Quid eleemosynae nomine intelligatur? Eleemosyna intelligitur quicquid sit, aut datur ad subleuandum proximorum inopiam, & egestatem corporalem. Porro eleemosyna gratis fieri debet: alioqui enim si ex debito detur, erit iustitiae officium, & opus, non misericordiae, Gabriel 4. dist. 16. q. 4. art. 1. notab. 2.

Secundo quaeritur, An sit praeceptum dandi eleemosynam? Respondeo, esse praeceptum tum iuris diuini, tum

naturalis: Diuini quidem, nam *Matth. 25.* mittitur multi in ignem aeternum, propter eleemosynam praetermissam: ac non damnatur quis ob consilia omissa. Et *1. ad Timoth. ultimo* dicitur: *Diuitibus huius saeculi praecipue facite tribuere, communicare, &c.* Et ad Hebraeos scribens: *Beneficentia*, inquit, *& communionis noxiae obliuisci.* Iuris item naturalis est eleemosyna, quia ratio praecipit, ut quod tibi non fieri vis, alteri non feceris. Praecipit itidem, ut proximum nostrum diligamus affectu, & opere. Vnde illud Sancti Ambrosii: *Si non paruis, occidisti.*

Tertio quaeritur, Quoniam tempore dandi eleemosynam praepropterea teneamus? Communis est, & recepta sententia, tunc teneri nos quando proximus est in extrema, vel quasi extrema necessitate constitutus, & habemus bona, quae vitae & statui nostro superflua sunt, hoc est, siue quibus vitam & statum nostrum conseruare commode possumus. Quaestio est difficultas versatur in tribus. Primo, An quando, verbi gratia, Titius habet bona superuacanea comparatione vitae, & status sui, dare debeat eleemosynam Caio in graui necessitate, quamuis non extrema, aut quasi extrema constituto, hoc est, indigenti aliquo, vnde suum statum, non vitam conseruet. Secundo, An Titius, quando habet superuacanea bona naturae, non status, debeat ex illis subuenire Caio extreme, vel quasi extrema indigenti. Tertio, An Titius ex eo quod sibi superest tum status, tum naturae, seu vitae comparatione, praepropterea cogatur eleemosynam largiri ad communes & ordinarias pauperum necessitates subleuandas.

Ut ab hoc tertio incipiam, inter omnes conuenit a neminem obligari ad eleemosynam erogandam, quando nulli sunt pauperes, & egeni, etiam si bona habeat superuacanea vitae & status: nam si miseria nulla est, misericordiae opus & officium cessat: Si quidem virtutis materia desinit: quemadmodum si nullum est fratris delictum, correptione opus non est.

Quarto itaque quaeritur, An quando quis abundat bonis vitae & status superuacaneis, lege cogatur ad subleuandam proximi necessitatem, etiam communem, & ordinariam? hoc est, An praepropterea compellatur ad dandam eleemosynam pauperibus & indigentibus, si habeat bona vitra necessitatem vitae & status superfluentia sibi.

Dux sententiae contrariae; Vna asserentium, eum minime obligari ad eleemosynam largiendam: hi enim sentiunt, duo esse requisita ad eleemosynae praepropterea: vnum ex parte dantis, videlicet ut habeat amplius quam satis sit ad decentem & honestum statum suum suorumque, & vitam tuendam; alterum, ex parte accipientis, nimirum, ut proximi necessitas sit extrema, vel quasi extrema, vel admodum grauis & vrgens. Sic Alexander videtur sensisse in par. 4. quaest. 34. memb. 5. Lyranus in illa verba Domini Luc. 6. *Omni parienti tribue.* B. Antonin. par. 2. tit. 1. cap. 24. §. 5. Auctor summa Confessorum lib. 3. tit. 8. quaest. 4. §. 5. Gab. in 4. dist. 16. quaest. 4. artic. 2. conclus. 2. Panormitan. in cap. Si vero de iureiurand. Gerson in Regula moralib. Alphab. 24. lit. V. & Alphab. 32. lit. O. Rosella in verbo, eleemosyna num. 1. & in verbo. Mutuum, num. 1. Pisana eodem verbo, conclus. 2. Medina de poenit. quaest. 3. de eleemosyna. Et putant Sancti Antoninus, Panormitanus, Rosella, Medina, & Gabriel, Sancti Thomam huic sententiae plurimum fauere, in secunda secunda, quaest. 32. art. 5. Insuper Durandus in 4. dist. 15. q. 2. ad 2. quamuis oppositam sententiam magis probet, dicit tamen se non auctore hanc condemnare.

Alter sententia est dicendum, tunc eleemosynam in praepropterea cadere: haec est, communi Theologorum, & Summistarum consensu recepta, atque ita Richardus in 4. dist. 15. art. 2. Adrian. in 4. de Restitut. quaestione qua incipit: *An Ecclesiasticus vitra decentiam rictus*, conclus. 2. Abulen. in Mattheum cap. 6. quaest. 34. Maior in 4. dist. 15. q. 7. conclus. 3. Caietan. in summa, verb. eleemosyna, & in opuscul. tom. 2. tract. 5. de Praepropterea eleemosyna. Sotus lib. 5. de Iustitia, quaest. 3. art. 4. & quaestio. 8. art. 1. Ledesma in 4. quaest. 15. art. 3. dub. 1. conclus. 2. Corduben. lib. 5. in quaest. 26. Couarr. lib. 3. Varin. resolut.

cap. 74. num. 5. Sic etiam Summistæ communiter docent, Asten. par. 2. lib. 5. tit. 26. art. 3. quæst. 1. Angelus verbo elemosynæ, num. 1. Syluester eod. verb. quæst. 1. Et in Rosa aurea Casu 57. Tabien. eod. verb. quæst. 5. Armitia eodem verb. num. 3. Nauartus in Manuali cap. 14. num. 5. Et 9. Hæc opinio est vera & tenenda.

Quæres, quidnam senserit de hac quæstio. S. Thomas Panormitanus, S. Antonius, Rosella, Pisana, Auctor summæ Confessorum, Gabriel & Medina locis supra citatis (ut supra diximus) censent eum primam sententiam fuisse secutam. Id probant, quia secunda secunda quæst. 32. art. 5. aperte docet, ad præceptum elemosynæ duo requiri, vnum ex parte dantis, vt in bonis superfluum habeat, secundum illud Luc. 11. Quod superest, date elemosynam. Alterum ex parte accipientis, vt habeat necessitatem, & non qualemcunque, sed illa solam, sine qua is, qui necessitatem patitur, sustentari non possit. Cæterum, Caietanus in Opusculo citato efficaciter probat, Sancti Thomam sensisse, eos, qui habent bona superuacanea vitæ, & statui suo, & suorum, præcepto cogi ad dandum ex eo quod superest, pauperibus, extra necessitatem extremam constitutus. Id docet S. Thomas aperte in 4. dist. 45. quæst. 2. art. 2. quæst. 4. Et art. 4. q. 1. & quodlib. 8. quæst. 6. art. 12. ait: Supposito igitur quod aliquis habeat de superfluo, & respectu indiuuii, & respectu persone, quod tenetur pauperibus erogare. Et secunda secunda, q. 66. art. 6. dicit: Res, quas aliqui per abundantiam habent, ex naturali iure debentur pauperum sustentationi. Sed quia multi sunt necessitates patientes, & non potest ex eadem re omnibus subueniri, committitur arbitrio vniuersitatis, quo dispensatio propriarum rerum, vt ex eis subueniant necessitates patientibus. Et secunda secunda, quæst. 87. art. 1. ad 4. Tertio, inquit, decima, quas cum pauperibus comedere debebant, scilicet in veteri Testamento, in noua lege augentur, per hoc quod Dominus non solum decimam partem, sed omnia superflua pauperibus iubet exhiberi secundum illud Luc. 10. Quod superest, date elemosynam. Et quæst. 118. art. 4. ad 2. ait: Minimum in auaritia est, quod aliquis retinet sua inordinate: Sed hoc videtur esse peccatum mortale, dicit enim Basilius: Est panis famelici, quem tu tenes: nudi tunica, quam tu conseruas: indigentis argentum, quod tu possides. Quocirca tot iniuriarum, quot exhibere ualeres. Et respondens argumento, dicit: Ad secundum dicendum, quod Basilius loquitur in illo casu, in quo aliquis tenetur ex debito legibus bonis sua pauperibus erogare, vel propter periculum necessitatis, vel propter superfluitatem habituum. Et secunda secunda, q. 32. art. 7. Sic ergo dare elemosynam de superfluo est in præcepto: Et dare elemosynam ei, qui est in extrema necessitate: aliam autem elemosynam dare, est in consilio. Vbi aperte docet S. Thomas, in duobus casibus esse præceptum elemosynam dandi, videlicet de eo, quod superest alicui, & cum quis extrema necessitate premitur: Id autem quod dicit secunda secunda, q. 32. art. 5. duo requiri ad præceptum elemosynæ erogandæ, vnum ex parte dantis, vt habeat extra id, quod est necessarium vitæ, & statui suo, & suorum: Alterum ex parte accipientis, vt extremam necessitatem patiatur: habet hunc sensum: non quod ad præceptum elemosynæ dandæ, requirantur simul ambo illa, vt intellexerunt Auctores contrariæ sententiæ; sed quod in duobus casibus elemosynæ largiendæ præceptum obliget, vnum quando quis abundat bonis vitæ id, quod est necessarium vitæ, & statui suo, & suorum: alterum, quando quis est in extrema inopia, & egestate. Hæc est sententia S. Thomæ, quam omnino esse sequendam existimo.

Nam alioqui si tantum obligaremur ad elemosynam erogandam proximo extremam necessitatem patienti, pauci damnarentur ob huiusmodi præcepti violationem, quia raro contingit extrema, vel quasi extrema necessitas: & tamen Christus Dominus Matth. 25. in sinuat multos damnandos ob elemosynam egentibus denegatam: nec videtur ibi loqui de extrema, vel quasi extrema necessitate dumtaxat, sed etiam de communi & ordinaria egentium necessitate, in qua, & famelici, & mendici sunt. Lazarus itidem mendicus non videtur decessisse in extremam, vel

quasi extremam necessitatem: siquidem mendicatio uidebat, & tamen diues Epulo legitur damnatus ad inferos, eo quod ei elemosynam largitus non fuerit.

Accedit, quod misericordiæ præcepto videtur plus minusve obligare pro maiori, minorve necessitate indigentis: Ergo cum proximus grauiter indiget, grauiter misericordia obligat: at nudi, famelici, & alii similes grauiter indigent. Obiciunt Auctores oppositæ sententiæ, consequens esse, vt omnes diuites, qui vltra id, quod est necessarium vitæ & decenti statui suo & suorum, bona retinent, damnentur. Respondet, si nullam vnquam elemosynam dent egenis & miseris petentibus, sine dubio eos damnari: secus vero si aliquas elemosynas pauperibus petentibus rogandas curant, quamuis non omnibus dent. Lethale enim peccatum in eo committitur, quod nunquam, & nulli pauperi petenti datur à diuite, qui potest commode elemosynam dare.

Sciendum est, in hac parte Auctores proximi necessitatem in tria membra distinguere. Aut enim est extrema necessitas, aut grauis, aut communis & ordinaria. Extremam, vel quasi extremam appellant, cum quis probabile mortis periculum incurrit: Grauem, cum non extremum quidem mortis periculum subit, sed graue, videlicet quia indiget, quo suæ personæ, vel suorum decentem conditionem & statum conseruet. Commuem vero, & ordinariam vocant, quæ vbique, & passim occurrit, qualis est pauperum ostium mendicantium, & aliorum, qui aluntur in hospitalibus domibus communis pietatis gratia extractis, cuiusmodi sunt qui vestitu, cibo, vel potu indigent.

Item, bona superesse alicui dupliciter dicuntur iudem auctores: Aut enim superuacanea vitæ siue naturæ, vel etiam statui quis habet. Superuacanea vitæ id dicitur, siue quo vita transigi potest, non tamen conseruari personæ status, ac proinde necessarium est ad statum personæ tuendum. Superuacanea statui id esse dicitur, siue quo non solum vita decens, sed etiam status conseruari, ac retineri commode potest. Præterea in bonis necessariis vitæ, vel status alicuius computantur, quæ sunt necessaria ad conseruandam vitam, vel statum cuiusque & suorum. Sui intelliguntur parentes, filii, vxor, ancillæ, serui. Richardus quarta dist. 15. artic. 2. q. 2. post Sancti Thomam secunda secunda, q. 32. artic. 5.

Quinto quæritur, An quando proximus est in extrema, vel quasi extrema necessitate constitutus, debeat quis elemosynam largiri ex bonis, quæ habeat superuacanea vitæ & naturæ, non tamen decenti statui suæ personæ, & suorum statui? Debet largiri. Sic Paludanus in 4. dist. 15. q. 3. conclus. 1. Et 2. Gab. in 4. dist. 16. quæst. 4. art. 2. conclus. 2. Medina elemosyna quæst. 3. dub. 1. Est sententia communis, quam ipsa ratio naturalis conuincit: nam ordine charitatis potior est vita hominis, quam decens persona status. Ergo præferre debemus vitam proximi decenti nostro statui, ne frater intereat fame, siti, nuditate habentibus nobis duos panes, vel duas tunicas, cum tamen vitæ nostræ, aut nostrorum vnus panis sufficiat.

Sexto quæritur, An is qui habet bona superuacanea vitæ, & honesto ac decenti statui suo, & suorum, præcepto cogatur ad elemosynam largiendam, etiam quando aliquis solum indiget eo, quo decentem, & honestum statum suum, & suorum sustentet? Quidam, vt ex ipsorum sermone mecum aliquando habito adiuui, videtur docere, tunc elemosynam esse opus consilii, non præcepti.

Rætera dicendum est, si necessitas quamuis alioqui non sit extrema, vel quasi extrema, sit tamen grauis, & ardua, qualis est ea, qua aliquis eget sui decentis, vel suorum status sustentatione, videtur grauis esse obligatio dandi elemosynam: nam pro vt est maior, minorve necessitas indigentium, respõdet maior, minorve obligatio elemosynæ largiendæ. Vnde si leuis est, & modica proximi necessitas, obligantur quidem ad subueniendum, sed leuiter, id est, non lethale peccatum committit, qui elemosynam de-

negat: At si grauis est egestas, lethaliter delinquit, qui eam non subleuat ex eo, quod sibi superest ad suam vitam, & statum seruandum. Et hæc est communis omnium opinio. Vnde communis sententia dicit, in duobus casibus præceptum esse de danda elemosyna: vnus est, quando quis habet vltra id, quod est necessarium ad vitam, & statum suum, secundus, quando quis extrema, vel quasi extrema, aut graui, & arcta necessitate premitur, qua nos non laboramus.

Quando igitur, inquires, elemosyna est tantum opus consilii, si diues etiam præcepto cogitur necessitatibus non solum extremis, grauib, & vrgentibus, sed etiam communibus, & ordinatis subuenire? Respondeo, opus & actum esse consilii, quando quis opulenter plus, aut pluribus dat quam debeat, aut quando liberaliter etiam non petentibus dat, aut quando commode a iocui possit mutuum dando, pauperis necessitatem subleuet, & tamen non dat mutuum: sed gratis elemosynam, aut quando elemosynam erogat etiam ex his, quæ sunt sibi necessaria.

C A P. VIII.

Alia questiones de eadem re diluuntur.

Primo queritur, An diuites vitæ & statui bona superuacua habentes, si nullam prorsus elemosynam dent in communibus & ordinatis indigentium necessitatibus, lethaliter peccent? Respondeo, cum *Ledesma in 4. quæst. 15. art. 3. dub. 1. in Responsione ad argumenta*, hos lethali peccato teneri: nam eo ipso, quod nullis pauperibus, siue nunquam dant elemosynam, præceptum iuris naturalis & diuini de danda elemosyna violant. Ergo nisi respiciant, haud dubie lethali peccato polluti sunt. At vero si elemosynas quotidie dant, aut dandas curant, in lethali peccato minime versantur, quia etsi id quod superest, debeant in communes & ordinarios pauperum vius erogare, non tamen præcepto coguntur ad dandum omnibus pauperibus. Vnde S. Thomas in *quodlibet. 8. q. 6. art. 12.* sic ait: *Diuites saepe sunt alienando in lethali peccato, vel quod auari sint, & lucri cupidi, vel quod ex nimio diuitiarum amore elemosynam denegent: vel quod in periculum incidant subtrahendi elemosynam etiam in extremis, vel quasi extremis, vel grauib, & ordinatis necessitatibus.*

Secundo queritur, An iidem diuites lethale peccatum committant, bona superuacua vitæ & statui seruando sibi, vt suum, vel suorum statum superiorem, & altiorum efficiant, hoc est, vt maiorem diuitiarum, seu honoris gradum confendant, vel ad conuiuia, & alios sumptus conuenienter suo statui faciendos? Fortassis aliqui dicant, eos lethaliter peccare. Sed distinguendum videtur: Aut enim reseruant existentibus extremis, siue quasi extremis, seu etiam grauib, hominum necessitatibus: aut communibus dumtaxat, & ordinatis. Si primum, lethaliter peccant, quia vt diximus, communis est & recepta sententia, eos tunc obligari, ad elemosynam erogandam: Si secundum, minime lethaliter peccant; præsertim si aliquid in communes huiusmodi necessitates impendant, & reliquum sibi reseruent, quia probabiliter credunt vitæ statum altiorum adipisci se posse. Item communes, & ordinariæ necessitates facile subleuantur modicis elemosynis erogatis. Accedit etiam, quod potentes, & opulenti homines sunt reipublicæ vtilis, & necessarii, suntque quasi firmiora ossa & membra corporis.

Tertio queritur, An qui habet bona superuacua vitæ & statui suo, & suorum, ex præcepto cogatur ad inquirendum, an sint extremæ, vel quasi extremæ, aut graues pauperum necessitates? Non coguntur, vt colligitur ex S. *Thomæ secunda secunda, quæst. 71. art. 1.* Satisfaciunt enim præcepto, dum huiusmodi necessitatibus quas norunt, commode subueniunt, & dum parato sunt animo ad eas subleuandas quas reserierint.

Quarto queritur, An tuta conscientia possit quis vni grauius indigenti, & petenti, elemosynam denegare, data alteri grauius quoque indigenti, & non petenti? Respondeo, posse id tuto fieri, quando vtrique commode subueniri non potest: quia non eo ipso, quod alteruter petat, nullum ius acquirit: ergo possumus cui maluerimus, elemosynam erogare. S. *Thomas Quodlib. 8. q. 6. artic. 12.* Quid si vterque extreme? Respondeo, tunc primo petenti, vel occurrenti esse elemosynam largiendam, quia periculum est ne fame pereat.

Quinto queritur, cum multi diuites simul nouerint extremam, vel quasi extremam, aut grauem alieuius necessitatem; Quis illorum diuitum præcepto cogatur ad eam subleuandam? Respondeo, singulos per se, & in solidum obligari: vno tamen ex illis subueniente, cæteri tunc diuites obligatione liberantur: & nihilominus tamen possunt inter se conuenire, vt quisque suam partem contribuat, ita vt tota necessitas subleuetur. Item si vnus illorum reuera velit, aut curet vt indigenti subueniatur, tunc alii etiam obligatione excusantur.

Quod si præuenerint, consilii opus faciunt, non præcepti. *Caietan. secunda secunda, quæst. 71. art. 1. ver. Ad secundum dicitur.*

Ex his perspicitur, quid sit dicendum in multis casibus passim occurrentibus, vt verbi gratia: An Aduocatus debeat suo patrocinio gratis defendere pauperem, aut viduam indigentem eius opeta: An Medicus, aut Chirurgus gratis mederi cogatur ei, qui nihil habet, quod soluat: An Pharmacopola obligetur ad medicinam gratis porrigendam pauperi, & egeno. An diues sciens vicinum suum captiuum teneri apud Turcas, & redemptione maxime egere, nec habere quo se redimat, cum redimere debeat: An diuites cum videant Pauperem annonæ penuria laborare, multos fame mori, aut cum sciant vicinos suos ad turpiter viuendum, aut ad peccandum cogi ob inopiam, & egestatem, qua misere premuntur, ad erogandum eis elemosynam, Christiana lege cogantur? Maior in *quart. distinctione 15. quæst. 7. §. Contra hanc conclusionem arguitur*, & Caietanus *secunda secunda, quæst. 71. art. 1.* docent in his, & similibus euentis esse obligationem elemosynam erogandi, quia sunt extrema, vel quasi extrema, vel graues necessitates.

Quinto queritur, An quando debitor & creditor simul in extremam necessitatem deueniunt, debitor iure ipso cogatur ad soluendum creditori quod debet, & habet apud se? Sunt tres sententiæ: Prima est affirmantium, in ea re potius creditoris ius esse, quam debitoris, ac proinde eam rem esse illi soluendam. Sic *Scotus in 4. distinctione 15. quæst. 2. art. 4. in responsione ad argumenta, ver. Ad aliud, aut desinitur est.* Et *Richard. eodem libro & distinctione, art. 5. quæst. 4. ad 5. Gabriel ibid. quæst. 2. art. 2. conclus. 2. ver. Ad tertium casum.* *Medina, de restitut. questione 5. in causa 4. ad 4. Angelus in verbo, Restitut. num. 3. Rosell. eodem verbo. 1. num. 1. Syluest. eod. verbo. 5. quæst. 2. Armil. eod. verbo. num. 27. Nauar. in Manuali capit. 17. num. 60.* Ratio eorum est, quia duplici iure ac nomine ea res creditori debetur, tum quia est ab eo accepta, tum quia creditor in extrema est necessitate constitutus.

Secunda sententia est altiorum, dicentium, tuta conscientia posse debitorem eam rem sibi retinere vt suæ extremæ necessitati subueniat. Ita *Palud in 4. dist. 15. quæst. 2. art. conclus. 1. Scotus lib. 4. de iusti quæst. 7. art. 1. ad 4. Caiet. secunda secunda, quæst. 62. art. 5. ad 4. Tabien. in verbo, Restitut. q. 4. & Ledesma in 4.* Id probant, quia in extrema necessitate omnia sunt communia. L. 2. §. *Cum in eadem ff. Ad legem Rhodiam de iactu.* Saltem quod attinet ad vsum, non dominium. Ex alia parte prærogatiua videtur debitor habere, quia possidet rem, & cum ambo in extremam necessitatem inciderint, melior est conditio possidentis.

Tertia opinio est eorum qui distinguunt: Aut res, quæ debetur creditori, est ex numero earum, quæ statim vlti consumuntur, aut non est: si primū, qualis est pecunia, vel panis in extrema fame, debitor potest sibi retinere, quia